

ОРІЄНТОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ з математики для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти

(Розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти (Додаток 8) та вимог Наказів МОН України № 722 і № 1427. Цей документ є орієнтовним та може слугувати основою для затвердження єдиних підходів до оцінювання рішенням педагогічної ради закладу освіти).

1. НОРМАТИВНА ОСНОВА ОЦІНЮВАННЯ

Ці орієнтовні Критерії розроблені як стратегічний інструмент реалізації автономії закладу освіти та академічної свободи педагогів, що забезпечує перехід від формального контролю до оцінювання реального навчального поступу учнів. Документ визначає механізми вимірювання навчальних результатів у межах математичної освітньої галузі (МАО), фокусуючись на розвитку компетентностей та індивідуальній траєкторії поступу школярів.

Правовими підставами для розробки і впровадження критеріїв оцінювання є:

- **Державний стандарт базової середньої освіти** (Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р., Додаток 8), що встановлює вимоги до обов'язкових результатів навчання в математичній освітній галузі.
- **Наказ МОН України № 722 від 04.05.2026 р.** (зі змінами згідно з Наказом № 1001 від 29.06.2026 р., пункт 8 розділу 6), який покладає на заклади загальної середньої освіти обов'язок самостійно розробляти та затверджувати критерії оцінювання на основі загальних державних вимог.
- **Наказ МОН України № 1427 від 14.08.2026 р.** «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».

Згідно з Наказом МОН № 1427, **Наказ № 1093 офіційно скасовано**, а його норми повністю втратили чинність. Заклад освіти відмовляється від примусового ведення індексів «груп результатів» (ГР 1, ГР 2, ГР 3) у класному журналі. Використання інструментарію груп результатів є виключно прерогативою академічної свободи вчителя та може застосовуватися як допоміжний засіб внутрішнього аналізу без обов'язкової фіксації в офіційній звітності. Ці зміни створюють підґрунтя для використання єдиних наскрізних параметрів вимірювання діяльності учнів.

2. НАСКРІЗНІ ПОКАЗНИКИ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З МАТЕМАТИКИ

Згідно з нормами Наказу № 722, оцінювання математичної діяльності ґрунтується на єдиній критеріальній оптиці, що включає п'ять наскрізних показників. Такий підхід забезпечує об'єктивність оцінювання та інтеграцію очікуваних результатів навчання безпосередньо в оцінювальний процес.

Деталізація п'яти наскрізних показників діяльності:

1. **Когнітивні процеси:** характеризують якість роботи з математичною інформацією — від розпізнавання об'єктів (чисел, геометричних фігур) до глибокого логічного аналізу умов задач, математичного моделювання та обґрунтування вибору методів розв'язання.
2. **Навчальна діяльність:** відображає здатність учня виконувати практичні операції, зокрема усні та письмові обчислення, тотожні перетворення виразів, розв'язування рівнянь, побудову фігур, вимірювання та обробку даних.
3. **Рівень самостійності:** визначає ступінь автономності учня — від потреби у постійному покроковому керівництві до повної самостійності, здатності до самоконтролю та свідомої роботи над помилками.
4. **Комунікація та взаємодія:** описує вміння презентувати хід математичних міркувань, аргументувати вибір методу, використовувати фахову математичну мову (термінологію та символіку) та ефективно співпрацювати під час групової роботи.
5. **Частота вияву вмінь:** характеризує стабільність навичок — від випадкових відповідей до впевненого, системного та безпомилкового застосування вмінь у стандартних та нестандартних ситуаціях.

Впровадження цих показників стратегічно спрощує вчительську звітність шляхом ліквідації зайвого паперового навантаження та забезпечує високу персоналізацію навчання. На цій методологічній основі базується інструментарій бального оцінювання.

3. УНІВЕРСАЛЬНА КРИТЕРІАЛЬНА МАТРИЦЯ ОЦІНЮВАННЯ (5–9 КЛАСИ)

Універсальна матриця представлена у «перевернутому» форматі, що фокусує увагу на якісних характеристиках діяльності учня замість механічного підрахунку помилок. Це дозволяє об'єктивно визначити рівень сформованості навичок на будь-якому етапі навчання.

Наскрізні показники	1–3 бали	4–6 балів	7–9 балів	10–12 балів
Когнітивні процеси	Сприймає інформацію за допомогою вчителя; розрізняє найпростіші об'єкти у знайомому контексті.	Відтворює базові означення та правила; розпізнає поняття за допомогою підказок.	Самостійно аналізує умови задач; розуміє логічні зв'язки; порівнює та класифікує об'єкти.	Здійснює глибокий логічний аналіз; розробляє стратегії; вибирає раціональні способи; узагальнює.
Навчальна діяльність	Виконує за зразком та допомогою лише фрагменти найпростіших обчислювальних дій або креслень.	Діє за готовим алгоритмом або безпосереднім зразком (обчислення в 1-2 дії, побудова за лінійкою).	Самостійно виконує типові операції (рівняння, задачі на 2-3 дії); правильно будує та вимірює.	Застосовує методи в нестандартних ситуаціях; будує моделі реальних процесів; розв'язує комбіновані задачі.

Рівень самостійності	Працює лише під постійним покроковим керівництвом; самостійно виконати дію не може.	Потребує постійної опори на навчальні пам'ятки, таблиці формул або підказки вчителя.	Самостійно виконує типові завдання; знаходить потрібну інформацію в підручнику у разі труднощів.	Працює автономно; здійснює самоконтроль; самостійно виявляє, аналізує та виправляє власні помилки.
Комунікація та взаємодія	Пасивно повторює формулювання за вчителем; у груповій роботі участі не бере.	Намагається пояснити дії, але висловлюється несистематично, часто плутаючи термінологію.	Логічно пояснює хід розв'язання; правильно використовує математичну мову та символіку.	Переконливо аргументує вибір методу; будує складні логічні ланцюжки; лідирує у груповій роботі.
Частота вияву вмінь	Правильні дії є випадковими та нестабільними; розуміння швидко втрачається.	Виконує операції переважно в однотипних вправах безпосередньо після вивчення теми.	Демонструє стабільні навички в більшості навчальних ситуацій та самостійних робіт.	Навички є стійкими та автоматизованими; безпомилково діє у нестандартних чи стресових умовах.

Дескриптори високого рівня передбачають не лише формальну відсутність помилок, а розвинену здатність учня до рефлексії, критичного мислення та творчого самовираження. Матриця є достатньою підставою для виставлення оцінок у класному журналі без необхідності виокремлення стовпчиків за ГР.

4. Організація обліку та фіксації результатів навчання

Процедура обліку результатів базується на вимогах Наказу МОН № 1427, що спрямовані на оптимізацію робочого часу вчителя та підвищення якості зворотного зв'язку.

4.1. Встановити, що окреме накопичення оцінок за індексами груп результатів (ГР) у класних журналах не є обов'язковим. Результати за ГР враховуються інтегровано при виставленні поточної та підсумкової оцінки.

4.2. Надати вчителям математики право самостійно обирати форми, методи та періодичність поточного контролю (тестування, цифрові вправи, спостереження, усні опитування, проекти тощо).

4.3. Фіксацію результатів навчання здійснювати на основі системного моніторингу освітньої діяльності учня впродовж семестру, використовуючи результати виконання різного роду робіт, передбачених відповідною програмою та КТП вчителя.

Скасування подвійного обліку результатів за ГР усуває бюрократичні перешкоди та дозволяє вчителю зосередитися на наданні якісного розгорнутого коментаря до результатів діяльності учня.

5. НОРМАТИВНА БАЗА ТА ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Державний стандарт базової середньої освіти (Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р., Додаток 8).
2. Наказ МОН України № 722 від 04.05.2026 р. «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів» (зі змінами згідно з Наказом № 1001 від 29.06.2026 р.).
3. Наказ МОН України № 1427 від 14.08.2026 р. «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».
4. Барна М. Критерії оцінювання: від нормативної вимоги — до щоденного інструменту вчителя. Єдина методологія для 1–9 класів – різні форми фіксації результатів // Науково-методичний портал «Супервізія в НУШ» (barna-consult.com).
5. Барна М. Оцінювання в НУШ у 2026-2027 навчальному році: від нормативної бази до практики // Науково-методичний портал «Супервізія в НУШ» (barna-consult.com).